

Flyttblokken ved Ekeberg hovedgård er stor, godt mannshøy.

Løsmasser avsatt av isbreene som i flere tusen år dekket Norge og Nord-Europa, dekker det meste av det samlede landareal i Norge. Morene dominerer når landet sees under ett, men det finnes også store mengder sand, grus og leire avsatt av breelver, som gikk langs eller under ismassene. Over hele Eikebergsetta ble det i slutten av siste istid avsatt leirer den gang landet lå betydelig lavere, under havoverflaten, tynget ned av ismassene. Slike kalles marin leire fordi de er avsatt i havet.

Utformningen av landskapet i vårt område domineres av to store prosesser, som begge har gått langsomt og sikkert fremover, og som tildels ikke helt har stoppet fortsatt: Den første er den kolossale innsynkningen av selve jordkorpen i permtiden i det geologene kaller Oslofeltet, og som dannet den bratte Eikebergåsen og åsen videre sydover. Den andre er isens nedskurning av berggrunden og løsmassene den på forskjellig vis etterlot seg også her. Vi tenker vanligvis ikke så mye over dette faktum, at det er som en direkte følge av isen vi har de løsmasser og terrengformer vi ser i vårt område. Løsmassene ligger ofte i

blanding, eller det er store grus-, sand- eller leireavsetninger som mer homogene, ensartede masser.

Til alle tider har flyttblokkene fascinert menneskene. Dette kan være sten fra et par hundre kilos tyngde til blokker bokstavelig talt så store som hus. I overtroen er de ikke sjelden regnet for å være lagt eller kastet dit av en eller annen lokal rise eller et troll. Noen steder har de vært offerstener som religiøst kultsted. Forklaringen er likevel enkel i de fleste tilfelle, ved at det er isen som har flyttet dem og lagt dem etter seg når den smeltet.

Flyttblokkene er ofte av en annen bergart enn den eller de stedlige. Dermed kan det være mulig å anslå hvilket område de stammer fra. Det finnes eksempler på at isen har transportert blokker over utrolig store avstander. En blokk av rombeporfyr, som selv på verdensbasis finnes utelukkende i Kolsås- og Askerområdet, finnes idag på vestkysten. Det finnes ingen annen naturlig forklaring enn at det er isen som har tatt den med seg. Reiseruten er det imidlertid vanskeligere å fastslå.

Det er flere slike flyttblokker i Ekeberg – Brannfjellområdet, og på øyene i Oslofjorden. Som eksempler nevnes her ”rullestenene” på Sydstranda på Ulvøya, på den østligste pynten foran Velhuset. Disse er ikke så store, men representerer likefullt et viktig naturminne. På Ekeberg hovedgård står en ganske stor en, litt vestenfor selve våningshuset. Stenene på Ulvøya fremviser mange ulike bergarter, gneis, granitt, og de er godt avrundet. Det betyr at de har ligget i isen ganske lenge og er blitt slitt og skuret både mot berggrunden og mot andre stener i bundmorenen under isen.

Den på Ekeberg hovedgård er noe mindre rundet og antyder kortere transport. I begge tilfeller kan det herske noe usikkerhet m.h.t. måten stenene er flyttet på, men at det er isen som er den bakenforliggende årsak, hersker det ingen tvil om.

Flyttblokkene er artige og viktige naturminner som bør taes vare på til berikelse av nærmiljøet og som fortellere fra den yngste epoke av jordens historie, fra den geologiske tidsepoken som kalles kvartærtid, og som er den vi er inne i nu. På mange måter er denne geologiske tidsalder ”bindeleddet” i naturvitenskapen, mellom nutiden og Jordens fjerne fortid med fjellkjedefoldinger, forsteninger og de store øgler, dannelsen av

Blokker som ligger i nydannet is i vannkanten på Sydstranden på Ulvøya. De fleste består av bergarter som granitt og gneis, mens den lokale bergart her på Ulvøya er leirskifer. Stenene er begrodd med hvit rur.

kulleier og olje og gass, med mer. Flyttblokkene minner oss om de kolossale krefter som har vært i sving, og isens voldsomme bearbeidelse av de landskaper som vi idag ferdes rundt i, også i Ekeberg – Brannfjellområdet.

Jens Treider

Vi tar gjerne imot observasjoner om hvor det måtte finnes flere flyttblokker i vårt område.

Henvising: Eikabergtingets faktablad nr. 8, Isskurningsstriper. Isbreer og landhevning.

Eftertrykk er tillatt så lenge kilde oppgis. Ytterligere opplysninger mottas med takk, ved henvendelse til :

EIKABERGTINGET
C/o Jens Treider
Jomfrubråtveien 89,
N-1179 Oslo

Bankkonto: 2220 09 86109

www.eikabergtinget.org
eikabergtinget@jtreider.no